

Posudok habilitačnej práce

ThDr. Juraj Feník, PhD.:

Studies on the Christology of John's Gospel, TU TF, Bratislava 2021.

Predkladaná habilitačná práca ThDr. Juraja Feníka, PhD. v štyroch kapitolách na 96 stranách je napísaná v kvalitnej odbornej angličtine a je výsledkom autorovho exegeticko-teologického bádania Jánovho evanjelia. Okrem deuteropavlovských listov a Lukášovho evanjelia sa habilitant vo svojom výskume Jánovmu evanjeliu venuje už niekoľko rokov. Zoznam použitej literatúry – bez delenia na kategórie – obsahuje pozoruhodných 272 titulov. Pri svojom bádání vychádzal z relevantnej najnovšej zahraničnej literatúry. Samotný anglický text kapitol, metodologické spracovanie kapitol ako aj poznámkový aparát sú starostlivo a precízne vypracované. Tiež jednotlivé bibliografické odkazy citované počas práce korešpondujú so zoznamom použitej literatúry v záverečnej bibliografii.

Čo sa týka Evanjelia podľa Jána, jeho formálno-obsahových aspektov a najmä jeho teológie, daný biblický spis sa prezentuje ako originálny staroveký životopis Ježiša Krista s premyslenou obraznou kristológiou a tiež s „vysokou kristológiou“ o preexistencii Krista účinne rozpracovanou aj za pomoci paradigmy posla. Ježiš je poslaný od Otca, má sa osvedčiť a nastoliť nové prikázanie a po splnení svojej misie vydáva počet a vracia sa k Otcovi. Načrtnuté teologické línie si na literárnej úrovni slúžia množstvom alúzií na starozákonné motívy a symbolikou na viacerých úrovniach. Z tohto dôvodu sa už od začiatku početní autori sústreďovali na charakteristické črty kristologickej symboliky, čo samozrejme viedlo a vedie aj dnes k lepšiemu pochopeniu výpovede o Kristovi, čoho dokladom je aj autorovo bádanie. Práca Dr. Feníka sa teda radí do kategórie exegeticko-kristologických štúdií, v ktorej sa autor synchronickým postupom cez skúmanie syntaxe, lexiky a sémantiky, respektíve intertextuálneho bádania zameril na štyri kristologické témy: povolanie Petra v Jn 1,42, kristológia textu a jeho intratextuálne ozveny; implicitná pastierska obraznosť v Jn evanjeliu; lektúra Jn 13,4-5.12 vo svetle Ježišovho premenenia a napokon antropologická symbolika sedenia a státia Ježiša ako symbolu kráľovstva a vzkriesenia.

Aplikácia synchronických metód v jeho štyroch štúdiách vedie k detailnej a koherentnej exegéze. Samotný názov a zámer habilitačnej práce úplne korešponduje s prístupom, ktorý habilitant počas svojej práce aplikoval. Habilitant preukázal svoje výnimočné schopnosti hlavne ako odborník na exegézu gréckeho textu a jeho teologický potenciál. Autor sa pri svojom bádání osvedčil aj ako výborný znalec metaforiky, symboliky a kristologickej motiviky Jánovho evanjelia. Niektoré pasáže autora viazané na osobu Krista v priestore (str. 13-16; 68-75) sa z metodologického hľadiska približujú pojednaniám o koncepte priestoru v rámci nového prístupu v biblickej exegéze *Critical spatiality*, smeru, ktorý si tvorí jednotné metodologické inštrumentárium a postupne sa etabluje ako cenný

prístup k biblickým textom. Prínosným v tomto ohľade sú viacväzkové dielo: *Constructions of Space*, Vol. 1-5, London - New York: Bloomsbury/T & T Clark, 2007-2013 a tiež Chr. M. Maier, Chr. M - G. T. M. Prinsloo (eds.): *Constructions of Space V: Place, Space and Identity in The Ancient Mediterranean World* (LHBOTS 576), London - New York: Bloomsbury, 2013.

Veľmi rád konštatujem, že Dr. Feník sa podobným prístupom aký aplikuje vo svojej habilitačnej práci nedávno etabloval i na medzinárodnej úrovni. Jeho publikačná činnosť z ostatných rokov v prestížnych biblických periodikách zahŕňa tituly s obdobným prístupom, aký použil v habilitačnej práci: Christ as Ruler in Col 1,15-20?, *Ephemerides Theologicae Lovanienses* 95/1 (2019) 39-62; Children as Gift in the Gospel of Luke, *Neotestamentica* 53/1 (2019) 79-100; Construction Imagery in Colossians, *Biblica* 100/2 (2019) 229-248; The Reign of Christ in Colossians: A Reassessment, *Catholic Biblical Quarterly* 81/3 (2019). V roku 2014 vydal v Brne vedeckú monografiu Given to the Church: An Exegetical Analysis of Christology and Anthropology in Eph 1:20-23 and 2:5-6 a v roku 2015 mu vyšla štúdia Annunciations to Mary in Luke 1-2, *Biblica* 96/4 (2015). Autor sa významným spôsobom podieľal spolu s autorom posudku a s ďalšími na tvorbe nového slovenského prekladu Jánovho (2019) a Lukášovho evanjelia (2020) na Slavistickom ústave SAV v rámci APVV: Terminologické diskurzy a špecifiká biblických jazykov vzhľadom na preklady Biblie do slovenčiny. Uvedená publikačná činnosť a aktivity autora ho radia k popredným odborníkom v stredoeurópskom priestore nielen na rozpracovanú problematiku Jánovho evanjelia v predloženej práci. Čítanie jeho práce prináša čitateľom intelektuálny pôžitok.

Otázky na obhajobu:

Texty o povolání prvých apoštolov majú svoju odlišnú typológiu a kristológiu v synoptických evanjeliách a v prvej kap. Jánovho evanjelia; detailne sa však v oboch tradíciách v úvode priblíži povolanie piatich učeníkov (Peter, Ondrej, Jakub Ján, Lévi/Matúš v Mk 1-2, respektíve v Jn 1 sú to: neznámy učeník, Ondrej, Peter, Filip, Natanael). Je možné bližšie zadefinovať vzťah medzi centrálnosťou a detailmi povolania Petra v Jn 1,40-42 v rámci perikopy Jn 1,29-51 na jednej strane a primátom Petra v rámci synoptickej tradície v Mk 1,16-20 a 8,27-30/Mt 16,13-20 na strane druhej?

Autor štvrtého evanjelia využíval isté staroveké dramatické techniky. Alternujúce scény, na ktorých sa odohráva dialóg dvoch postáv, prísne dodržiavali zákon *law stage-duality*. Deje sa to aj v scénach povolania, konkrétne aj v Jn 1,40-42. Mohol by habilitant bližšie popísať účinok tejto dramatickej techniky vzhľadom na kristológiu Ježišovej reči Petrovi v Jn 1,42?

Nazdávam sa, že skúmať metaforu Ježiša ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ bez zvyšku výroku Jn 1,29, kde prvý krát zaznie, nevedie k správnym záverom. Je naozaj autor presvedčený, že metafora na úrovni vety: ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ ὁ ἀίρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου (Jn 1,29) patrí do repertoára implicitnej pastierskej obraznosti? Nemohla by byť súčasťou sémantického poľa kultu, ktorý oproti Pavlovmu

epištolaru vo vzťahu k Ježišovej smrti rozpracoval autor evanjelia iba parciálne (porov. Jn 6,51; 10,11.15; 15,13)?

Ježiš je opakované v Jn prítomný na sviatkoch v Chráme; je podľa autora Ježiš vyhnaním oviec a dobytka z chrámu v Jn 2,15 pastierom, ktorý definitívne ukončuje obetný kult v Chráme?

Udalosť Premenenia Pána je v synoptikoch epifániou apokalyptického typu (videnie – reakcia apoštolov – auditívny prvok), ktorá zjavuje identitu osoby Ježiša. Môže autor precizovať reлектúru Jn 13,4-5.12 vo vzťahu s danými prvkami premenenia konštituujujúcimi literárny žáner samotnej udalosti?

V rámci Jánovej symboliky, ktoré autor popísal v práci, ktorý typ konceptuálnej obraznosti (ontologickej alebo schématickej) prevažuje vo štvrtom evanjeliu a aký je dôvod jej preferencie? Aký rozdiel vidí habilitant medzi intertextuálnym a intratextuálnym prístupom k biblickým textom?

Vedecká práca Dr. Feníka spĺňa kritériá kladené na habilitačné práce a odporúčam pokračovanie habilitačného konania v nádeji úspešného ukončenia: udelením vedecko-pedagogického titulu „docent“.

V Bratislave 5. mája 2021

Doc. Ing. SSLic. Jozef Jančovič, PhD.